

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Götzen), 24 jan. 1950

Mede Stikker en Schokking

Op grond van inlichtingen van Buurman kan ik U het volgende berichten nopens de activiteiten van de APRA te Bandung en Tjimahi op 23 Januari.

- A. In de vroege morgen van 23 Januari rukten troepen van APRA Tjimahi binnen en zetten opmars voort naar Bandung. Te Tjimahi geen gevechten van betekenis geleverd. Te omstreeks 11.25 uur uit Bandung bericht ontvangen, dat APRA Zuidelijk deel van Bandung waaronder hoofdkwartier Staf Siliwangi en telefoonkantoor had bezet. APRA richtte haar actie uitsluitend op TRIS, die naar schatting 30 doden verloor. Troepen onder Ned. bevel werden dan ook in geen enkele gevechtshandeling gemoeid en leden ook geen verliezen, behalve 1 KL militair, die licht gewond werd door een verdwaalde kogel te Tjimahi. Onder de burgerbevolking vielen enige gewonden.
- B. TRIS handhaafde zich in gedeelte van stad Noord van de spoorbaan, die door APRA niet werd overschreden.
- C. Bevolking toonde veel belangstelling voor actie doch bleef verder vrij laconiek. Veel belangstelling van Nederlandse militairen.
- D. Na bezetting van Zuid-Bandung door APRA werd door Ned. troepencommandant West-Java contact opgenomen met plaatselijke APRA-commandant (Ex-Inspecteur) van politie Van der Meulen) en vice-premier van Pasundan, alsmede de zich op stafkwartier van Ned. troepencommandant bevindende Chef-staf van Divisie-Siliwangi, Overste Sudewo. Dit contact resulteerde uiteindelijk in ontruiming van Zuidoost Bandung door APRA te circa 17 uur. Het stadsbeeld omstreeks dit tijdstip weer nagenoeg normaal, verkeer hersteld, terwijl TRIS wederom Zuidoost Bandung had bezet.
- E. Uitdrukkelijk zij vermeld dat slechts door optreden en persoonlijke bemoeienis van de Ned. troepencommandant APRA tot vorenvermelde terugtocht besloot. Elk optreden of initiatief van TRIS-troepen bleef achterwege.
- F. In de nacht van 22 op 23 Januari deserteerden met medeneming van wapens en voertuigen van het RST 137 korporaals en soldaten, 2 Nederlandse sergeanten en 2 sergeant-majoor-instructeurs, alsmede een 190-tal federale recruten uit het depot te Padalawang, die aan de acties van APRA hebben deelgenomen. Van het RST hebben zich inmiddels 110 man bij CRST teruggemeld, terwijl van de federale recruten zich bereids 188 terugmelden. Op last van Chef Generale Staf, die zich in opdracht van CLG in de morgen van 23 Januari per vliegtuig naar Bandung had begeven, zijn deze deserteurs geconcentreerd en ontwapend en worden zo spoedig mogelijk (aanvangende 24 Januari) naar Djakarta vervoerd en aldaar in verzekerde bewaring gesteld.
- G. Op verzoek van RIS werd aan legerleiding TRIS technische bijstand verleend, waardoor in de namiddag van 23 Januari van Djakarta naar Andir konden worden overgevlogen 200 man TRIS ter bewaking vliegveld aldaar. Tevens werd door plaatsing van een TRIS liaison-officier op hoofdkwartier Generale Staf TRIS-leiding geheel op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van de situatie, terwijl toestemming verleend werd gebruik te maken van Nederlandse militaire kanalen voor hun berichtgeving.
- H. TRIS-leiding thans voornemens troepen uit Midden-Java (2 bataljons) en Oost-Java aan te trekken ter versterking van hun positie in West-Java, waarvoor inmiddels hulp is verzocht aan Ned. Legerleiding voornamelijk voor wat betreft transport.
- I. Dezerzijds voorgebracht bij Regering RIS dat spoedige uitgifte van een communiqué nopens de zich te Bandung en Tjimahi afgespeeld hebbende incidenten beslist noodzakelijk is ter

voorkoming van onnodige onrust onder de bevolking, waarbij te benadrukken ware, dat de situatie thans wederom volkomen in de hand is en orde en rust volledig zijn hersteld.

J. Actie APRA ingezet op last van Westerling en had ten doel geheel West-Java, met name centra Djakarta, Buitenzorg, Tjandur, Garut, Bandung en Tjimahi te bezetten. Met uitzondering van de actie te Bandung en Tjimahi bleef de situatie in de overige zojuist genoemde plaatsen volkomen normaal. Nodige preventieve maatregelen, waaronder consignering eigen troepen en verhoogde waakzaamheid ten aanzien van onder Ned. bewaking staande objecten, gelast.

K. Ook buiten West-Java deden zich op 23 Januari geen noemenswaardige incidenten voor.

Mede namens Van Maarseveen stel ik het op prijs te verklaren, dat nauwe en aangename samenwerking heeft plaatsgevonden met Buurman en zijn Staf. Het door Van Maarseveen uitgegeven communiqué kwam ook ter sprake in het gesprek, dat Van Maarseveen en ik met Hatta hadden. Mijn indruk is, dat Hatta uiteindelijk wel gevoeld had dat van Nederlandse zijde behoorlijke medewerking was verleend. Uit de gang van zaken is wel gebleken, dat het machtsapparaat van RIS nog zeer zwak is. Pijnlijk voor ons was, dat ruim 300 man deserteerden. Dit weer geredresseerd door krachtig en tactisch optreden van militaire zijde, waardoor vrijwel alle deserteurs zich weer hebben aangemeld.